Portrete în dialog

Mircea Ivănescu este unul dintre cei mai importanți poeți și traducători din literatura română. A fost o figură discretă a vieții literare, neafiliindu-se nici unei grupări sau direcții. Cu toate acestea, creația sa a influențat decisiv generațiile care se revendică de la poetici postmoderniste și textualiste. A absolvit Facultatea de Filologie la București; a lucrat ca redactor la Agerpres și la revista *Lumea*, apoi la Editura pentru Literatură Universală și la Editura Univers. A debutat în volum în 1968; și-a publicat versurile, de o remarcabilă unitate valorică și stilistică, sub titluri voit banale (*Versuri*, *Poeme*, *Alte poeme*, *Poesii nouă* etc.). Traducerile sale din literatura universală (Joyce, Faulkner, Musil, Kafka, Broch, poezie engleză și americană etc.) au primit, ca și opera sa poetică, numeroase premii. Din anul 1980 s-a stabilit la Sibiu, unde a continuat să scrie poezie și eseu și să traducă. S-a stins din viață în iulie 2011.

Gabriel Liiceanu este una dintre figurile marcante ale Școlii de la Păltiniș; personalitate civică și academică, filozof, eseist și scriitor. *Jurnalul de la Păltiniș* este un bestseller al anilor ’80, mijlocind pentru public întâlnirea cu modelul cultural construit de Noica. Din aceeași perioadă datează traducerile din Platon și primele traduceri din Heidegger, la a cărui cunoaștere în România va contribui esențial. *Apel către lichele* devine un manifest al conștiinței civice românești. După 1990, seria volumelor de filozofie inițiată de *Tragicul* continuă cu *Cearta cu filozofia* și *Despre limită*. În seria *Despre minciună*, *Despre ură*, *Despre seducție*, filozofia se deschide spre un discurs mai eseistic și implicat în viața cetății. *Ușa interzisă*, *Scrisori către fiul meu* și *Întâlnire cu un necunoscut* îl impun ca pe unul dintre cei mai importanți și citiți autori de „literatură personală“ din România.

Măștile lui M. I.

Gabriel Liiceanu
în dialog cu
Mircea Ivănescu

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Lector: Denisa Comănescu
Redactor: Lidia Bodea
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Elena Dornescu
DTP: Emilia Ionaşcu, Carmen Petrescu

Tipărit la R.A. Monitorul Oficial

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
LIICEANU, GABRIEL
Măştile lui M. I. / Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu. –
Bucureşti: Humanitas, 2012
ISBN 978-973-50-3542-6
I. Ivănescu, Mircea
821.135.1.09(047.53)

EDITURA HUMANITAS
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30 / 0372 189 509

Cezar Ivănescu. Toți ăştia din gaşca lui Preda îl înjurau. Dinescu şi ceilalți. Da' îi înjura şi Cezar. Şi ăştia, cum auzeau, îi răspundeau corespunzător.

— Dar Ivănescu de ce-i înjura?

— Pentru că avea caracter. Şi conştiința valorii proprii. El nu putea pactiza cu fitecine.

Scriitori români la Paris

GABRIEL LIICEANU — Ce faună, Dumnezeule! Ascultându-vă, îmi vine în minte şi povestea cu Preda, Sorescu şi Bănulescu, pe care mi-a povestit-o Monica Lovinescu după 1990. Dacă nu venea de la ea, n-aş fi crezut-o, atât e de neverosimilă. Se petrece prin '68 la Paris. Ajunşi acolo, cei trei fac un tur de onoare pe la marii diasporici parizieni: Cioran, Monica Lovinescu, Ierunca… Diasporicii aveau interes să le ofere musafirilor franci, pe care, la întoarcere, aceştia urmau să-i plătească în țară, în lei, cuiva: unui prieten, unei rude… Bineînțeles, şi ăştia trei erau fericiți să facă schimbul. Au luat fiecare: 1000 de franci, 2000 de franci… Cioran află de la Sorescu că, la întoarcerea în țară, acesta urma să treacă prin Sibiu. Şi-i spune: „Pot să te rog, dacă nu ți-e greu, să iei şi-un pardesiu şi să i-l laşi lui frate-meu?“ — „Sigur“, zice Sorescu.

MIRCEA IVĂNESCU — Şi n-o să-mi spuneți că nu i l-a dat.

— Nu. O să vă spun ceva mai rău. După vreo trei-patru zile, Cioran se plimbă pe Saint Germain şi, în

faţă la Saint Germain-des-Près, dă nas în nas cu Sorescu îmbrăcat în pardesiu. Trebuie să mai ştiţi – Monica Lovinescu *dixit* – că nici unul dintre cei trei, odată ajuns în ţară, nu a dat banii cui trebuia.

— Zău?

— Nici unul.

— Cine erau? Sorescu…

— Sorescu, Marin Preda şi Bănulescu. Povestea mi-a fost spusă de către Monica Lovinescu. Cioran, de câte ori îşi aducea aminte, îşi punea mâna în cap şi spunea: *C'est inouï*… De altfel, relatează şi el scena cu pardesiul în *Caiete*. Ei, cam ăştia erau marii noştri scriitori români… Dumneavoastră, care îi ştiţi mai bine, cum vă explicaţi totul?

— Îmi explic că fiecare dintre ei, Preda inclusiv, avea un caracter puternic. O conştiinţă a valorii proprii. Adică, erau aşa de convinşi că fiecare dintre ei e un scriitor adevărat, încât morala ieşea din discuţie.

— Interesant… Adică valoarea, talentul transcend morala.

— Eu am fost primit în Uniunea Scriitorilor într-o perioadă, v-am povestit, cred, când nu se făceau congrese, cum era statutar. Şi s-a votat în forul ăla de conducere, nu ştiu cum îi zicea, Consiliul Uniunii – Matei mi-a povestit – prin ridicare de mână. Şi s-au rostit mai multe nume şi, când au ajuns la mine, Sorescu n-a ridicat mâna. Şi după aia, s-a dus Matei la el şi i-a zis: „Ce dracu', dom'le, ăsta are totuşi trei-patru cărţi". Şi Sorescu a zis: „Cum o să-l votez eu pe Ivănescu, care umblă de colo până colo prin Bucureşti şi

spune despre mine că sunt o nulitate?“ Asta chiar că m-a excedat, pentru că e adevărat că mergeam prin Bucureşti, dar tot ce spuneam e că mie nu-mi place Sorescu, că e vulgar şi face bancuri proaste. Asta înainte de *La Lilieci*. *La Lilieci* mi-am schimbat oarecum opinia. Ce e drept, e un scriitor mai de mâna a doua… Dar în orice caz, cu mult mai bun decât mine.

— Iată o splendidă mostră de stil Ivănescu!

— Nu, sincer. Chiar îi iau apărarea în chestia cu pardesiul: omul avea conştiinţa valorii proprii.

— Şi asta te scuteşte de onestitatea elementară de a da înapoi banii luaţi de la cineva?

— Ce au luat cei trei nu erau bani luaţi de la cineva. Pentru un individ cu bani de la Paris, era cumva o datorie să ajute pe un turist care, prin definiţie, are nevoie de bani francezi.

— Da, dar banii ăia erau pentru un om aflat în nevoie în ţară.

— Acuma, l-am cunoscut amândoi pe Relu Cioran. Nu murea el de foame. Şi Sorescu probabil că ştia asta. Preda mai puţin. Cred că nu ştia cine-i Relu Cioran.

— Păi nu, Preda luase banii pentru cineva din Bucureşti. Dar ce importanţă are că Relu Cioran murea sau nu de foame în anii ’60? Îi trebuia pardesiul. Şi chiar dacă nu murea de frig, era pardesiul pe care frate-său i-l dăduse lui.

— Şi de unde ştiţi că nu au dat înapoi ce primiseră? De la Monica?

— Da, de la Monica Lovinescu. Care era indignată.

— Păi cred că fiecare din cei trei avea dreptate. Dreptatea lui. Gândiți-vă o clipă la Sorescu aflat într-o țară străină – şi unde? La Paris! – şi care voia să se plimbe pe Saint Germain puțin mai…

— …mai elegant.

— Da. Sau măcar îmbrăcat în aşa fel ca să nu-l arate lumea cu degetul, că uite un tip din România şi nu ştiu ce.

— Vai, sunteți adorabil. Excelent! Şi Marin Preda? Era plin de bani, pentru că romanele lui ieşeau în tiraje uriaşe. Lui de ce îi era greu să returneze 2000 de franci la Bucureşti?

— Nu ştiu dacă Marin Preda era plin de bani şi nu uitați că are psihologia pe care şi-o descrie singur. La el era vorba de o genă, de un caracter anumit. Ştia să prețuiască banul, nu-l arunca de colo-colo…

— Şi Bănulescu?

— Păi la Bănulescu este simplu. Bănulescu era alcoolic. N-am fost niciodată prieteni. Dădeam mâna când ne întâlneam. Când l-am văzut ultima oară am dat mâna şi s-a împleticit. Era să cadă pe spate. L-am susținut. Cred că bea foarte mult în ultima vreme.[1]

— Păi atunci are scuza că uitase.

— Da.

1. Mircea Ivănescu face aici o inducție lipsită de acoperire. Reputația lui Ștefan Bănulescu în lumea literară nu era câtuși de puțin una de băutor. Către sfârșitul vieții, Bănulescu nu mai vedea aproape deloc. Neștiind acest lucru, Ivănescu explică mersul nesigur al colegului lui nu printr-un handicap de vedere, ci prin ceva care lui îi era oricum mai la îndemână.

— Bine. Cred că ăsta e cel mai zglobiu episod din discuția noastră. Mi-au plăcut enorm explicațiile dumneavoastră. Recapitulez: Marin Preda prețuia banul şi nu-l arunca aşa, oricum. Marin Sorescu voia să fie elegant pe Saint Germain. Iar Bănulescu, alcoolic fiind, pesemne c-a uitat…

— Şi n-avea fiecare dintre ei dreptate?

— Ba da. La Judecata de Apoi, Sorescu va spune: „Doamne, am vrut şi eu o clipă să fiu elegant pe Saint Germain…"

— Acum, hai să fim foarte serioşi. Chiar credeți că la Judecata de Apoi o să se pună problema în termenii ăştia? Şi pe urmă, Sorescu… fiecare din ăştia a plătit.

— Cum?

— Vă închipuiți că Sorescu a fost fericit? A stat vreun an la Singapore, când era ministru, dar nu cred c-a stat de plăcere. Şi a murit, vorba aia, cu zile. Şi nici nu era băutor. Oricum, să nu-nțelegeți că-i iau apărarea lui Sorescu, mai ales că am fost invidios pe el. Ca şi pe Dinescu. Dar pe Sorescu mai mult.

— De ce? Păi ziceați că nu dădeați mulți bani pe el. De ce-ați fost invidios dacă nu-l prețuiați?

— C-avea succes. Toată lumea spunea că e poetul național.

— E genul de poezie care vă enerva prin excelență, nu?

— Da. Mai puțin *La Lilieci*.

— Da.

— Care seamănă cu Faulkner.

— Insolită chestie: Sorescu şi Faulkner.

— Chiar seamănă cu Faulkner.

— Bine, bine… Promit să-l recitesc cu acest gând.

O problemă de orientare: „Cum am să regăsesc bufetul «Nelu şi Klein»“

GABRIEL LIICEANU — Domnule Ivănescu, zilele trecute mi-am făcut un *check up* exhaustiv şi, cu ocazia asta, am făcut şi inventarul operaţiilor chirurgicale prin care am trecut până acum. În actul III al dramei pe care, vrând-nevrând, trebuie s-o jucăm, trupul nostru începe să semene cu o imensă cicatrice. Câte operaţii aţi făcut?

MIRCEA IVĂNESCU — Spuneţi-mi, ca să le pot număra, ce înţelegeţi prin „operaţie“.

— V-aş propune o simplă definiţie ah hoc: o intervenţie cu anestezie generală.

— Am fost operat de apendicită, în copilărie, cu o complicaţie ulterioară, dar aia a fost benignă, şi trei intervenţii succesive pe rinichiul drept.

— Dar asta a venit târziu de tot.

— În 2005.

— Iar până atunci n-aţi mai avut aventuri de genul ăsta?

— Nu. Am fost foarte sănătos. Mai ales dacă ţinem seama şi de modul de viaţă.

Cuprins